

sa sastanka sa predstavnicima UNPROFOR-a održanog
28.04.1992 u rektoratu Univerziteta Mostar s po-
četkom u 10.00 sati

Od predstavnika Kriznog staba općine Mostar bili su nazočni g. Milivoj Gagro, g. Skobić kao stručnjak za pitanja energetike i privrede, te g. Jozo Kraljević kao zapisničar.

Prije nego se preslo na razgovor o pitanju redovnog snabdijevanja električnom energijom, g. Lundgren je izvijestio da 30.04.1992 stiže 28 vojnih promatracâ UNPROFOR-a u otprilike 14 vozila (tôcan broj javit će naknadno). Oni će tog dana svi prenoćiti u Mostaru, a sutradan će većina njih poći u već spomenuta mjesta njihova razmješaja, dok će ih nekolicina ostati u Mostaru. JNA im je obećala slobodan ulaz u grad preko najbližeg mosta. Moli da se o tome obavijeste i zapovjednici snaga za ôbranu grada.

Na sastanku s JNA juče popodne ista je poručila preko predstavnika UNPROFOR-a da će se pridržavati prekida vatre ako ne bude provocirana.

Zatim se preslo u stvari na glavnu (i jedinu) točku sastanka, a to je problem struje u Čitluku i Čapljini, odnosno TS u Čulama.

G. Skobić je prisutne detaljno upoznao sa problemima STRUJE, ENERGOPETROLA, PROMETA i PRIVREDE.

1) STRUJA. Na samom početku g. Skobić je istakao da ne može shvatiti ponasanje Armije, čija je blokada uzrok zastoja privredne i svake druge aktivnosti u gradu i sîre. Jednom rječju, situacija u privredi je očajna. Ako se za 10 dana ne udje u vinograde, od ovogodišnje berbe grozdja neće biti ništa.

Sto se problema struje tice, treba razlikovati visokonaponsku u niskonaponsku mrežu. Kad je riječ o visokonaponskoj mreži, trafo-stanica u Čulama nameće se kao problem broj jedan, jer se preko nje snabdijeva Hercegovina, Crna Gora i Dalmacija. Ova stanica ne može da radi bez stalne posade. Kako već ima puno kvarova, sada je potreban citav tim s vozilom da bi se ti kvarovi otklonili. Prije 10 dana pukovnik Ljubotina nam je sve obećao, ali oni u pravilu ne provode u djelo ono sto obećaju. Postavljaju niz neispunjivih uvjeta, kao sto je, na primjer, povlaćenje pripadnika TO. Da nesreća bude još veća, od ove TS zavisi i rad reverzibilne HE u Čapljini (Svitava).

Zatim dolaze niskonaponske trafostanice po gradu i okolini, kao sto su Rastani, Opine, Rodoc i Donja Jasenica. U 90% slucajeva pristup ovim TS je onemogućen.

Treći nivo problema je distribucija električne energije po gradu. Najteže je u Donjoj Mahali i Luci gdje se vode borbe. Zbog nestanka struje uništene su zalihe hrane u zamrzivacima, sto još više pogorsava i onako teško stanje u opskrbi grada živeznim namirnicama.

Zaključak u vezi problema struje: 1) Obezbijediti permanentni rad ekipe u Čulama, 2) Omogućiti pristup ostalim TS koje sam spomenuo, 3) Omogućiti nesmetan rad na objektima u samom gradu.

Sto se svega ovog tice, sa TO nemamo nikakvih problema. Oni su čak spremni i pomoći ekipama na otklanjanju kvarova. Ključ rješavanja problema nalazi se u rukama JNA.

2) PROBLEM ENERGOPETROLA. Na lijevoj obali Neretve nalaze se sve benzinske cîpke i glavni terminal kojeg je zauzela JNA prije 7 dana. Još uvijek drže tamosnju posadu u zarobljenstvu. Gorivo se distribuira samo istočnoj Hercegovini. Jedan od razloga za zastoj Aluminijskog kombinata je upravo nedostatak mazuta.

Zaključak: Hitno osloboditi terminal i dati mogućnost snabdijevanja gorivom za bolnice, kola hitne pomoći, pekarama i drugim vitalnim službama u gradu.

3) PROMET. U prekidu je svaki saobraćaj. Jedini izlaz iz grada je preko Zovnice, ali se stalno puca po vozilima od strane JNA, čak i na autobuse za evakuaciju djece. Skoro je nemoguće izaci ili ući u grad. Time je i snabdijevanje grada potpuno onemogućeno.

4) PRIVREDA. Privreda je potpuno stala. Najgore je sto se ni već gotovi proizvodi ne mogu dostaviti tradicionalnim stranim kupcima kao sto su ZETRO iz grada Brna u CSSR, AEROSPATIAL iz Francuske, DORMIER iz Njemačke. Njihova proizvodnja ovisi u potpunosti o našim proizvodima te bi bilo katastrofalno izgubiti ove kupce.

G. Skobic je spomenuo zatim i pljacku SOKOLA, uslijed cega je nastala steta u visini od oko 200 milijuna USA dolara. Naglasio je jos jednom da je kljuc u rukama JNA. Bio bi sretan kad bi industrija mogla poceti ponovo raditi.

G. Lundgren na to kaze da je on svjestan posljedica koje trpi civilno stanovnistvo. Svi navedeni problemi trebali bi se ukljuciti u izvjestaj za g. Nambijara. A u vezi problema sa izvozom, treba se obratiti vladi BiH.

Zatim se preslo na problem TS u Culama. Prije izvjestaja sa sastanka sa p. Ljubotinom juce popodne, g. Lundgren se interesirao koje su nacije bili clanovi posade u Culama u mirnodopsko vrijeme. Receno mu je da je njen sastav bio heterogen, tj. visenacionalan

G. Skobic je je jos rekao da je jedan covjek iz posade bio drzan 7 dana od strane JNA bez vode i hrane, te je prilikom pustanja bio na ivici zivcanog sloma. "Dvadeset smo se puta", kaze on, "dogovorili, ali nikad nista." Istini za volju, p. Ljubotina je dozvolio nekoliko puta pristup dvojici radnika uz prisustvo europskih promatracu. On se boji sabotaze na TS, ali to je apsurdno, jer zasto bi nasi ljudi vrsili sabotazu protiv sebe. Normalno, dva su covjeka na dezuri, a smjenjuju se svaka 2 dana.

Na to je g. Lundgren izvjestio o svom sastanku sa p. Ljubotinom. "Prvo sam ga", kaze Lundgren, "obavijestio kako je ozbiljna situacija za neduzne civile: djecu, zene, bolesne i starce. P. Ljubotina se slozio s time da nevini ne trebaju stradati zbog ovog. Stekao sam utisak da p. Ljubotina zeli pomoci u ovom slucaju. Rekao mi je da su vase snage prilikom posljednjeg pokusaja otvarale vatru, a sto su mi potvrdili i europski promatraci. To je bio razlog neuspjeha u rjesavanju ovog problema. Ja pretpostavljam da vase jedinice nisu sve bile obavjestene o predstojećem opravku. Predocio sam p. Ljubotini svoju skicu za rjesenje problema. Jedna grupa ljudi za opravku prisla bi TS s juzne, dakle, vase strane, a vase bi jedinice trebale otvoriti taj pristup. Sa sjevera bi prisli sa drugom grupom za popravku kroz podrucje koje kontrolira JNA do mjesta gdje su kablovi prekinuti. JNA ce ukloniti mine s mjesta gdje se kvar treba otkloniti, a po završenju opravci opet ce ih vratiti na prijasnje mjesto. P. Ljubotina, koji je inace podrzao ovaj plan do sada, trazi da se TO povuce ispred minskog polja kako bi se obezbijedilo sigurno otklanjanje mina. Poslije popravka JNA treba ostati na istim polozajima. Iako mi to nije rekao, ja mislim da JNA jednostavno ne zeli da hrvatske jedinice vide gdje se mine nalaze.

Zatim sam ga pitao da li mozemo imati jedan tripartitni sastanak, gdje bi UN bile predsjedavajući, a obe strane u sukobu bi nastupile sa malom grupom svojih predstavnika radi dogovora o pojedinostima izvodjenja ove akcije, kao na primjer točno vrijeme akcije i koliko daleko se hrvatske snage trebaju povuci i kada se opet mogu vratiti na ranije polozaje, kao i ostala slicna pitanja. P. Ljubotina mi je rekao da ima losa iskustva, jer je zadnji put bilo otvaranja vatre. Na kraju mi je pukovnik rekao da je on spreman da ovo sve podrzi, ali da nije ovlasten da sam donosi odluke, ali je obecao da ce dati sve od sebe."

Na sve ovo g. Skobic je primjetio da je sve ovo p. Ljubotina obecavao i zadnji put, povlacenje nasih snaga itd, samo sto to nije ovako vojnicki objasnio. Stvar je u tome sto JNA gdje god dodje napravi pustos, pa se ljudi u tim selima tamo boje. Nisam vojnik, ali sumnjam da ce doci do povlacenja nasih snaga. Mislim da se s tim ne bi ni g. gradonacelnik slozio. Mi smo od Ljubotine samo trazili da njegovi vojnici ne pucaju, a nasi 100% nece. U svakom slucaju ovaj tripartitni sastanak bi mogao rijesiti mnoge stvari.

Kao vojnik znam, kaze g. Lundgren, da je ciscenje mina veoma opasan posao pa ljudi koji to rade zele da budu apsolutno bezbijedni. Ja nisam imao rjesenje, ali sam obecao Ljubotini da cu sve ovo prenijeti vama, u stvari njegove ideje, jer on nema ovlastenje za konacnu odluku - to se rjesava na visem nivou. Vi prenesite ove ideje zapovjednicima hrvatskih snaga, mislim u vezi povlacenja da bih mogao imati vas odgovor kada sljedeci put se sastanem s p. Ljubotinom.

G. Gagro je istakao da je to pristup koji do sada nitko nije htio, prihvatiti, a g. Skobic je predlozio da se to ciscenje mina obavi u nazocnosti UN. Nasi ljudi sigurno nece pucati. G. Lundgren pak smatra da bismo ipak trebali nesto "vratiti" (give back) Ljubotini, valjda je mislio da mu se treba dati nekakav nas odgovor, na sto je g. Skobic rekao: "JNA je strana vojska u BiH. Sta oni tu uostalom rade?"

strane. Ja bi osobno zelio da svojim ocima vojnika pogledam to mjesto kvara, kako izgleda.

Sve ovo sto je receno za Ljubotinu, vazi i za p. Radojevica koji drzi terminal, kaze g. Skobic, isticuci ujedno i problem napajanja TV tornja na Velezu.

Na kraju je zakljuceno da se sve ovo danas izneseno ukljuci u izvjestaj i da se susrecemo svaki dan u isto vrijeme.

UNPROFOR je jos istakao svoj osobni problem oko snabdijevanja gorivom njihovih vozila, na sto je g. Skobic naglasio da imamo samo jednu benzinsku crpku i to u opasnoj zoni; puca se iz snajpera, a doveden je i jedan tenk u njenu blizinu. U vezi goriva mogu se obratiti Kriznom stabu, a i vojsci koja je okupirala nase crpke.

Zapisnicar

Jozo Kraljevic

